

Jak wygląda procedura zobowiązania osoby pijącej do leczenia odwykowego?

Leczenie osób uzależnionych co do zasady jest dobrowolne, a przymus leczenia może być nałożony wyłącznie przez Sąd. Sądami właściwymi do rozpatrywania spraw o przymusowe leczenie są wydziały rodzinne i nieletnich w Sądach Rejonowych. Przepisy regulujące procedurę leczenia osób uzależnionych od alkoholu reguluje ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi¹.

Do Sądu złożyć wniosek mogą dwie instytucje:

- ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Trzcianko-Zdrój
- ✓ Prokuratura.

Złożenie wniosku bezpośrednio do Sądu – a nie za pośrednictwem Komisji lub Prokuratury – spowoduje, że Sąd odrzuci taki wniosek, jako pochodzący od osoby nieuprawnionej.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjmuje wnioski o leczenie osób uzależnionych od alkoholu, które posiadają miejsce zamieszkania lub pobytu na terenie Gminy Trzcianko-Zdrój.

Zgłoszenia przyjmowane są osobiście (trzeba przyjść z dowodem osobistym). Telefonicznie udzielane są jedynie informacje ogólne, np. o zasadach pracy Komisji lub o adresach i telefonach poradni, informacje o stanie konkretnej sprawy udzielane są tylko na miejscu – nie przez telefon.

Co do zasady problem alkoholowy zgłosić może każdy. Najlepiej jest (i tak bywa najczęściej), gdy osoba zgłaszająca problem to członek najbliższej rodziny, który dobrze zna skalę problemu i wie jak naprawdę wygląda sytuacja rodzinna. Oczywiście gdy najbliższa rodzina nie chce zgłosić sprawy (bo np. jest zastraszana przez alkoholika), przyjmowane są wnioski od dalszych członków rodziny, jak i osób niespokrewnionych. Ponadto, wniosek o leczenie mogą do Komisji złożyć inne instytucje, takie jak OPS, Policja, itp. Oczywiście, również sama osoba uzależniona z własnej inicjatywy może przyjść do GKRPA po pomoc i poradę w sprawie podjęcia leczenia.

Należy pamiętać, że zgodnie z obowiązującymi przepisami na przymusowe leczenie można skierować osoby, w związku ze swoją chorobą alkoholową:

- ✓ powodują rozkład życia rodzinnego,
- ✓ powodują demoralizację nieletnich,
- ✓ systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny,
- ✓ uchylają się od pracy (choć ta podstawa nie ma już racji bytu w aktualnej rzeczywistości społeczno-gospodarczej).

Podczas zgłoszenia osoby, w stosunku do której jest podejrzenie uzależnienia od alkoholu, członkowie Komisji wypełniają dodatkowo ankietę wywiadu, zawierającą szczegółowe dane zgłaszanej osoby. Jeżeli istnieją inne dokumenty potwierdzające uzależnienie, np. karty leczenia szpitalnego, zaświadczenia lekarskie, informacje z Policji itp. należy je zabrać ze sobą celem dołączenia do akt sprawy. Ponadto, w przypadku skierowania sprawy do sądu

¹ Tekst jednolity: Dz.U. z 2019 r. poz. 2277

o przymusowe leczenie, osoba zgłaszająca będzie występować w sądzie jako świadek. Ewentualnie może podać dane innych osób, mogących być świadkami w tej sprawie przed sądem. Każda osoba zgłaszająca problem alkoholowy i podpisująca ankietę, podpisuje jednocześnie pouczenie, że za złożenie fałszywych zeznań grozi kara więzienia.

Osoba zgłaszająca problem alkoholowy w rodzinie zawsze motywowana jest do podjęcia terapii dla współuzależnionych. Edukacja na temat prawidłowego postępowania wobec osoby uzależnionej znacznie zwiększa prawdopodobieństwo jej wyjścia z nałogu.

Na podstawie wniosku oraz wypełnionej ankiety wywiadu, Komisja wzywa osobę, co do której zachodzi podejrzenie, że jest uzależniona od alkoholu, do osobistego zgłoszenia się na tzw. Rozmowę motywującą do leczenia. Termin zgłoszenia się na rozmowę trwa około 1 miesiąca.

Możliwe są następujące wersje wydarzeń:

Wariant 1

Osoba, którą Komisja wzywa, przychodzi na spotkanie i przyznaje, że ma problem alkoholowy, oraz że chce podjąć leczenia.

To wariant najbardziej optymistyczny, bo powszechnie wiadomo, że dobrowolne podjęcie leczenia daje największe szanse na wyjście z nałogu. W takim przypadku przedstawiamy ofertę poradni. Zawsze należy pamiętać że leczenie jest bezpłatne. Osoba, która dobrowolnie podejmie leczenie nie jest pozostawiona sama sobie, gdyż zobowiązana jest do zgłaszania się zazwyczaj raz w miesiącu z aktualnym zaświadczeniem, wydanym przez poradnię, potwierdzającym uczęszczanie na terapię. Takie osoby są informowane, że w przypadku zaprzestania leczenia i zaniedbania dostarczenia zaświadczeń o kontynuacji leczenia, sprawa zostanie skierowana do Sądu.

Wariant 2

Osoba wezwana przychodzi na spotkanie i oświadcza, że nie ma problemu alkoholowego (przykładowe tłumaczenie: „bo zgłoszenie jest wynikiem nieporozumień rodzinnych” itp.) i nie zamierza podjąć leczenia.

W takiej sytuacji zawsze kierowana jest na badanie do biegłych sądowych, którzy są uprawnieni do orzekania o uzależnienie (są to: lekarz psychiatra oraz psycholog bądź specjalista terapii uzależnień).² Badanie jest bezpłatne (koszty pokrywa GKRPA) a jego wynik jest bardzo istotny zarówno dla Komisji, jak i ewentualnym postępowaniu przed Sądem. Jeżeli z opinii biegłych wynika, że dana osoba jest uzależniona, to wtedy kolejny raz motywuje się ją do leczenia. W przypadku, gdy osoba chce podjąć leczenie dobrowolne, to zastosowanie ma wariant 1 (czyli leczenie dobrowolne, ale pod nadzorem Komisji). Jeżeli mimo opinii biegłych potwierdzającej uzależnienie – osoba odmawia leczenia, stosuje się wariant 3.

Wariant 3

Kierowanie wniosku o przymusowe leczenie do Sądu.

² Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 grudnia 2007 r. w sprawie biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu Dz.U. Nr 250, poz. 1883

Procedura sądowego zobowiązania do leczenia odwykowego jest uruchamiana w następujących przypadkach:

- ✓ mimo opinii biegłych potwierdzającej uzależnienie osoba odmawia przed Komisją podjęcia leczenia,
- ✓ wtedy gdy osoba, która zgodziła się na badanie przez biegłych, nie zgłosi się na nie, Komisja również kieruje sprawę do Sądu – Komisja bowiem nie ma możliwości zmuszenia kogokolwiek do badania, natomiast uprawnienie takie przysługuje Sądowi,
- ✓ do Sądu sprawa kierowana jest wtedy, gdy osoba w ogóle nie zgłosi się do GKRPA na rozmowę motywacyjną (wezwanie na rozmowę wysyłane jest listem poleconym, za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, i jest dwukrotnie awizowane przez Poczte),
- ✓ w przypadku, gdy osoba zgłosi się na wezwanie Komisji i oświadczy od razu że nie zgadza się na badanie biegłych i nie zamierza się leczyć dobrowolnie, sprawa również jest kierowana do Sądu.

Wniosek o leczenie przymusowe do Sądu musi być zatwierdzony przez całą Komisję na jej posiedzeniu plenarnym.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, Sąd powinien wyznaczyć pierwszą rozprawę w ciągu miesiąca od wpłynięcia wniosku Komisji o przymusowe leczenie uczestnika (bo tak zgodnie z przepisami prawa nazywa się osoba co do której złożony został wniosek do Sądu). Jeżeli w danej sprawie brak jest opinii biegłych (bo np. osoba nie zgłosiła się na badanie biegłych), to Sąd kieruje taką osobę na badanie. Trzeba pamiętać, że postępowanie sądowe może się przedłużać np. z powodu nieobecności uczestnika, uchylania się od badania przez biegłych, przedstawiania innych dowodów itp. Sąd ma uprawnienie do nakazania przymusowego doprowadzenia przez Policję uczestnika na rozprawę, jak również na badanie. Komisja nie ma wpływu na czas rozpatrzenia sprawy przez Sąd. Ten etap postępowania odbywa się już bez udziału członków Komisji (z pewnymi wyjątkami, gdy Sąd zdecyduje o obowiązku uczestniczenia przedstawiciela Komisji podczas rozprawy). Należy podkreślić, że Sąd ma pewną swobodę w ocenie dowodów w sprawie, choć zazwyczaj najważniejszym dowodem, który ma wpływ na jej wynik, jest opinia biegłych. Sąd może na podstawie zebranych dowodów (opinii biegłych, zeznań uczestnika, świadków, wywiadu Policji) wydać następujące orzeczenie:

- ✓ oddalić wniosek gdy osoba nie jest uzależniona,
- ✓ orzec obowiązek leczenia odwykowego w otwartym (niestacjonarnym) zakładzie leczniczym (czyli poradni) lub w zakładzie zamkniętym (stacjonarnym).

Postępowanie przed sądem jest dla osoby uzależnionej bezpłatne, koszty sądowe ponosi GKRPA. Sąd orzeka o obowiązku leczenia odwykowego w formie postępowania, od którego przysługuje apelacja. Sądowy obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu trwa tak długo, jak tego wymaga cel leczenia, nie dłużej jednak niż dwa lata od uprawomocnienia się orzeczenia sądu. Na czas trwania obowiązku leczenia Sąd może ustanowić nadzór kuratora.

Należy pamiętać, że wszystkie opisane powyżej działania Komisji i Sądu w tym przedmiocie wynikają z obowiązujących w Polsce przepisów, a czas rozpatrywania spraw wynika z konieczności przestrzegania zasad istniejącego prawa.

SCHEMAT PROCEDURY ZOBOWIĄZANIA DO LECZENIA ODWYKOWEGO

ZŁOŻENIE WNIOSKU DO GKRPA

